

Prof. nadzw. dr hab. Zenon Weigt

**Ocena
osiągnięć naukowych dr Magdaleny Jurewicz, ubiegającej się
o nadanie stopnia doktora habilitowanego,**

sporządzona zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2018, poz. 1668).

I. INFORMACJE WSTĘPNE

Pani dr Magdalena Jurewicz ukończyła w 1995 roku studia filologiczne na kierunku filologia germańska w Instytucie Germanistyki na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu po obronie pracy magisterskiej *Analyse der Übersetzung ins Polnische der autobiographischen Romane von Thomas Bernhard. Eine kritische Betrachtung*, napisanej pod naukowym kierunkiem prof. dr hab. Marii Krysztofiak-Kaszyńskiej. W roku 2001 uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na Wydziale Neofilologii w Katedrze Glottodydaktyki i Translatoryki UAM na podstawie rozprawy nt. *Erklärungssequenzen in deutsch-polnischen Gesprächen. Eine Studie anhand konsekutiv gedolmetschter Texte* (promotor: prof. dr hab. Izabela Prokop; recenzenci: prof. dr hab. Maria Krysztofiak-Kaszyńska, prof. dr hab. Christoph Schatte oraz prof. dr hab. Jerzy Żmudzki). Od 1995 roku do chwili obecnej zatrudniona jest na Wydziale Neofilologii UAM: 1995-1996 – asystentka w Katedrze Glottodydaktyki; 1996–2001 doktorantka w Katedrze Glottodydaktyki i Translatoryki; 2001–2017 – adiunkt w Katedrze Glottodydaktyki i Translatoryki w Instytucie Lingwistyki Stosowanej (od 2005); 2017 – obecnie: starszy wykładowca w Instytucie Lingwistyki Stosowanej.

II. OCENA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH HABILITANTKI

1. Monografie, artykuły naukowe w czasopismach i rozdziały w monografiach

a) Monografie

W *Wykazie osiągnięć naukowych ...*, s. 1, p. II.1.2. wymieniona została monografia *Imagearbeit im Gesprächsdolmetschen*. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań 2009.

b) Artykuły naukowe w czasopismach i rozdziały w monografiach

Według informacji zawartych w autoreferacie zainteresowania naukowe dr M. Jurewicz krystalizowały się już podczas studiów na kierunku filologia germańska Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i w początkowym okresie dotyczyły przekładu literackiego, jednak z chwilą podjęcia pracy jako asystentki w Katedrze Glottodydaktyki UAM zainteresowała się problematyką tłumaczenia ustnego, konkretnie tłumaczenia konsekutywnego, co zaowocowało przygotowaniem i obroną rozprawy doktorskiej nt. *Erklärungssequenzen in deutsch-polnischen Gesprächen. Eine Studie anhand konsekutiv gedolmetschter Texte*. Habilitantka przedłożyła w ramach ogólnego dorobku naukowego kopie 15 wybranych artykułów naukowych o różnej objętości, opublikowanych w czasopismach naukowych, monografiach wieloautorskich i materiałach pokonferencyjnych, w wydawnictwach zagranicznych i krajowych¹ (niestety, w *Wykazie osiągnięć naukowych ...* w większości pozycji bibliograficznych bez podania miejsca wydania). Zagadnienia tłumaczeń

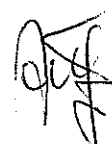
¹ Dokładne dane liczbowe p. Autoreferat, str. 16.

 I

konsekwentnych stały się tematem pierwszych publikacji naukowych po obronie doktoratu. Artykuł *Überlegungen zu den theoretischen Grundlagen des Exzerpieren von Erklärungssequenzen aus konsekutiv gedolmetschten Gesprächen* (2007 – p. 27²) odnosi się do teoretycznych podstaw analizy tzw. sekwencji objaśniających, mających miejsce w tłumaczeniach konsekwentnych rozmów. Do tej analizy zastosowana została metodologia analizy rozmowy. Na wstępie Habilitantka przedstawiła sytuacje powstawania wyjaśnień i możliwości ich naukowego oglądu ze względu na typ konwersacji, płaszczyzny makro- i mikroanalizy, zawartości propozycjonalnej rozmowy, typu aktu mowy oraz ich funkcji. Śledzenie poszczególnych kroków w analizie wybranego przykładu nie jest możliwe, ponieważ oryginalne nagranie rozmowy (jak mogę się domyślać) zostało utrwalone na CD,³ która nie została dołączona do artykułu. Z kolei artykuł *Deutsch als Lingua Franca in interkulturellen Geschäftssituationen am Beispiel niederländisch-polnischer Gespräche in der Metallbranche* (2008 - p. 26), przedstawiony przez Autorkę na konferencji „Ohne Sprachen wäre Europa ein leerer Begriff. Deutsch – eine Sprachenbrücke im vereinten Europa“ na Uniwersytecie Wrocławskim w 2006 r., ma na celu przedstawić sytuację komunikacyjną, w której to właśnie język niemiecki staje się w pracy tłumacza językiem komunikacji między uczestnikami rozmowy. W części analitycznej publikacji przedstawione zostały dwie sytuacje tłumaczeniowe z udziałem holenderskich i polskich biznesmenów. Trudności komunikacyjne polegały, zdaniem Autorki, na deficytach językowych, morfologicznej, leksykalnej, słowotwórczej oraz terminologicznej natury u rozmówców holenderskich, które wynikały z braku dostatecznych kompetencji językowych oraz zaistniałej interferencji językowej holendersko-angielsko-niemieckiej. Miały one negatywny wpływ na proces komunikacyjny między rozmówcami a tłumaczką i powodowały konieczność przerw w tłumaczeniu, podawanie dodatkowych objaśnień, dopytywanie o znaczenia słów, co wywoływało dodatkowo psychiczne obciążenie tłumaczki, a w efekcie finalnym obniżało jakość tłumaczenia. Wątpliwości Autorki, wyrażone w ostatnim zdaniu artykułu o niebezpieczeństwie, że sytuacja tłumaczeniowa obciążona występowaniem mnogości błędów mogłaby powodować (w „najgorszym przypadku”?) również błędy językowe u tłumaczki, całkowicie nie podzielam. Z kolei jakimi konsekwencjami grozi popełnianie przez tłumacza nieprofesjonalnego błędów leksykalnych w procesie tłumaczeniowym, szczególnie w jakości translatu, dowiadujemy się z lektury artykułu *Wpływ błędnego doboru ekwiwalentów leksykalnych na przebieg komunikacji w bilateralnym tłumaczeniu konsekwentnym* (2010 – p. 21). Habilitantka poddała analizie nagrania dwóch autentycznych rozmów w zakresie tematyki ekonomicznej oraz prawniczej, przy czym tłumaczkami były: absolwentka germanistyki i studentka lingwistyki stosowanej. Obie rozmowy odbywały się w odmiennych warunkach tłumaczeniowych odnośnie do składu uczestników, ich zachowania podczas rozmów i warunków lokalizacyjnych. Z analizy wynikało, że tłumaczki używały nieświadomie błędnych ekwiwalentów terminów fachowych, co powodowało zakłócenie komunikacji między partnerami rozmowy i wywoływało u odbiorcy inne skojarzenia, zdziwienie i sytuacje, w których zadawali dodatkowe pytania lub dokonywali korekty terminów. W efekcie niepoprawnego tłumaczenia zmieniał się sens wypowiedzi, a powtarzające się korekty powodowały chaos i brak zrozumienia treści komunikatu. Autorka dochodzi do wniosku, że brak kompetencji rzeczowej w tłumaczonym zakresie wiedzy, niedostateczna koncentracja i motywacja tłumacza może doprowadzić do braku reakcji rozmówców na złe tłumaczenie i wywoływać irytację. W końcowym efekcie może zostać zagrożony wizerunek tłumacza, a w niektórych przypadkach doprowadzić do rozwiązania współpracy z zleceniodawcą. Brak mi w podsumowaniu artykułu uwag, względnie postulatów Habilitantki odnośnie do dydaktyki translacji, które należałoby skierować konkretnie w tym

² Wskazanie pozycji publikacji w *Wykazie osiągnięć naukowych ...*

³ Zob. przypis 16, s. 301.

przypadku do wykładowców filologii germańskiej, a w szczególności lingwistyki stosowanej. Do kwestii wizerunku, tym razem w relacjach między uczestnikami rozmów tłumaczonych konsekwentnie jak i do udziału tłumacza w konstruowaniu tych relacji, nawiązuje artykuł *Anteil eines Dolmetschers an der Imagearbeit und am Beziehungsmanagement beim Gesprächsdolmetschen (Deutsch-Polnisch)* (2010 – p. 18⁴). W części teoretycznej dyskutowane są różne definicje wizerunku (Goffman 1996, Holly 2001, Adamzik 1994, Nord 2007, Schulz von Thun i Goffman 2006), celem określenia typów relacji w różnych aspektach komunikacyjnych oraz przeciwstawienia ich panującemu mitowi o neutralności tłumacza (por. Apfelbaum 1998), szczególnie w sytuacjach konfliktowych, jak i rola tłumacza w zachowaniu balansu wizerunku wszystkich uczestników tłumaczonych rozmów. Interesujący poznawczo jest przeprowadzony wywiad z dwunastoma tłumaczami z Polski, Niemiec i Austrii, przedstawiający ich doświadczenia w budowaniu wizerunku uczestników rozmów jak i udziału tłumacza w interakcji, w sytuacji zagrażającej utratą ich pozytywnego wizerunku. Analiza rozbudowanych odpowiedzi na osiem pytań, skierowanych do tłumaczy, dała konkretne wyniki oceny naukowej typów relacji oraz technik reagowania tłumaczy w sytuacji konfliktowej podczas tłumaczenia rozmów. Tematyka artykułu jest zawsze aktualna dla pragmatyki translacji. Pokłosiem tego wywiadu jest również artykuł *European identity as an answer to the problem of the national identity of the interpreter (on the basis of interviews with consecutive polish-german interpreters)* (2011 – p. 15), w którym zanalizowano odpowiedzi wspomnianych wyżej tłumaczy na jedno z pytań, dotyczącego m.in. stopnia ich poczucia tożsamości narodowej i czy fakt ten miał wpływ na jakość świadczonego przez nich tłumaczenia. Troje respondentów uznało, że pytanie nie dotyczyło w zasadzie ich, ponieważ czuli się Europejczykami. Analiza wykazała również interesujące kulturowo odpowiedzi na pytanie, czy respondenci czuli się w trakcie tłumaczenia kiedyś czymś urażeni. Większość respondentów, jak pisze Habilitantka, unikała odpowiedzi na to pytanie wprost, odpowiadała ogólnie, mówiąc o potrzebie zachowania obiektywizmu podczas tłumaczenia. Odpowiedzi na pytania zostały zanalizowane, a ich wynik stanie się nie tylko materiałem do dalszych prac naukowych w globalizującym się świecie, ale i – jak sądzę, refleksją nad potrzebą intensywniejszej i bardziej ukierunkowanej społecznie, interkulturowo i intersocjalnie edukacji tłumaczy. Do zagadnienia wizerunku i zarządzania wizerunkiem Habilitantka powraca ponownie w artykule *Methoden der Qualitativen Sozialforschung in der Translatologie. Dargestellt am Beispiel der Untersuchung der Imagearbeit im Gesprächsdolmetschen (Sprachenpaar Deutsch-Polnisch)* (2011 – p. 13), w którym dwa transkrypty są przykładowym materiałem do weryfikacji badania jakościowego, związanego z wizerunkiem tłumacza. Po konstatacji badawczej, że pojęcie wizerunku należy łączyć ze wzajemną relacją interaktantów w sytuacji tłumaczeniowej oraz poza nią, Habilitantka odpowiedziała w analizie na pytania, na czym polega zadanie tłumacza względem tłumaczonych osób i na odwrót, jakimi środkami językowymi zostaje to wyrażone w wypowiedzi ustnej oraz o znaczenie tematyki rozmów, która sprzyja tym interakcjom. Ilustruje to analizowany przykład oraz fragment wywiadu z tłumaczką, w którym zawarty jest jej negatywny stosunek i zdystansowanie do sytuacji konfliktowej między interaktantami w rozmowie. W swojej wypowiedzi sygnalizuje zdystansowanie do sytuacji konfliktowych i swój negatywny stosunek do takich sytuacji.

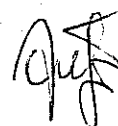
Na pytanie, jakie są skutki retycencji partnerów rozmowy podczas tłumaczenia a konsekwentnego, odpowiada kolejny artykuł pt. *Aposiopese oder unabsichtlicher Abbruch? Einfluss abgebrochener Äußerungen auf die Dolmetschleistung bei konsekutiv gedolmetschte n Gesprächen* (2010 – p. 16). Autorka zwraca uwagę na przypadki w praktyce tłumaczeniowej, w których partnerzy rozmów świadomie, względnie nieświadomie, przerywają wypowiedź,

⁴ Nota bene tytuł różni się częściowo od podanego w *Wykazie osiągnięć naukowych ...* (s. 4).

co powoduje niekompletność aktu illokucyjnego na poziomie strukturalnym, semantycznym, fonicznymi itp. i wpływa negatywnie na przebieg komunikacji i jakość tłumaczenia. Mówcy przerywając wypowiedź próbują ją nawiązać od nowa, powtarzają słowa, szukając tego najważniejszego do kontynuowania wypowiedzi, co zaburza porządek i organizację procesu tłumaczeniowego, dezorientuje tłumacza i wprowadza chaos, nawet wtedy, gdy niedokończenie myśli jest celowe, oparte na wiedzy wspólnej partnerów rozmowy. Habilitantka przeprowadziła krótką analizę takich wypowiedzi na transkryptach tłumaczenia w parze językowej niemiecko-polskiej. Wynika z niej, że takie działania mogą spowodować niedostatki jakościowe tłumaczenia, szczególnie w przypadku mniej doświadczonych tłumaczy. Należy dodać, że artykuł jest wartościowy dla dydaktyki i praktyki tłumaczeń. Podobnej implementacji należy spodziewać się również w przypadku artykułu, napisanego przez Habilitantkę we współautorstwie z H. Błaszkwską, nt. *Konstitutive Eigenschaften einer Translationseinheit: Dolmetscheinheit und Übersetzungseinheit. Gemeinsamkeiten und Unterschiede* (2012 – p. 10), w którym porównywane są dwie wielkości tłumaczeniowe, tzn. jednostka przekładowa oraz jednostka translatoryczna, po pierwsze jako fenomen teoretyczny, opisywany w literaturze przedmiotu (definiowanie: Kautz 2002, Korff 2004, Nord 1998, Schwitalla 2003 i in.) oraz po drugie jako stały element tłumaczeń ustnych. W krótkiej analizie autentycznych przykładów w ramach tłumaczenia konsekwentnego staje się jasne, że sprawiają one w praktyce tłumaczom sporo trudności, doprowadzających niekiedy do zakłócenia tłumaczenia np. poprzez spontaniczne strukturalne i semantyczne dzielenie tekstu przez rozmówcę, nie dające tłumaczowi szansy na wychwycenie spójności wypowiedzi i dokonanie dobrego jakościowo tłumaczenia.

Inny aspekt zainteresowań tłumaczeniowych Habilitantki zawierają dwie publikacje, odnoszące się do przekładu elementów komicznych w przekładzie audiowizualnym. W pierwszym z nich pt. *Przekład elementów komicznych związanych z realiami kulturowymi jako wyzwanie dla przekładu audiowizualnego (na przykładzie fragmentu filmu „Sonnenallee” i jego tłumaczenia na język polski)* (2014 – p. 9) przedstawiona została krótka analiza fragmentu filmu *Sonnenallee* (w reż. L. Haußmanna), która odnosi się do elementów komicznych opartych na realiach kulturowych byleż NRD, wywołujących rozbawienie u widza z tzw. landów wschodnich, natomiast u widza polskiego zabrakło w tłumaczeniu założonego efektu komicznego i oczekiwanej asocjacji (za Bednarczyk 2005). Jedną z przyczyn nieudanego tłumaczenia jest niespełnienie warunku znalezienia ekwiwalentu kulturowego i wywołanie efektu komicznego (asocjacje kulturowe - specyfika kulturowe), jak i trudności związane ze specyfiką przekładu audiowizualnego w postaci podpisów dialogowych. Drugi z artykułów *Elementy komiczne związane z realiami kulturowymi jako wyzwanie dla przekładu audiowizualnego (na przykładzie współczesnych niemieckich komedii filmowych)* (2015 – p. 5) kładzie nacisk na współgranie tekstu i obrazu w przekazie filmowym w celu wywołania efektu komicznego u odbiorcy, co w przypadku przełożenia specyficznych realiów kulturowych dla odbiorców w kulturze docelowej jest sporym wyzwaniem dla tłumacza tekstów filmowych, tym bardziej że, jak pisze Habilitantka (za Kalagą 1997), odbiór komizmu uwarunkowany jest zawsze społecznie i kulturowo. W analizowanych przykładach chodzi o wielowymiarowość przekazu audiowizualnego i elementy komiczne zakodowane nie tylko w tekście dialogów ale i w obrazie (wyświetlanej) przestrzeni filmowej i przestrzeni zakodowanej mentalnie u odbiorców kultury wyjściowej. Niełatwe zadanie tłumacza polega zatem na przełożeniu warstwy językowej z uwzględnieniem obu ww. przestrzeni. Analiza oparta jest na umiejętnie wybranych przykładach niemieckich filmów i ich audiowizualnych tłumaczeniach. Oba artykuły są przejrzyste w warstwie teoretycznej i metodologicznej.

Kolejnym kręgiem zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantki są zagadnienia odnoszące się do kontrastywnego ujęcia ukierunkowanych aktów mowy bene- i malefaktywnych w wypowiedziach polskich i niemieckich parlamentarzystów, nad którymi,

jak podaje Habilitantka w autoreferacie, rozpoczęła pracę w 2011 roku, a swój pobyt naukowy na Freie Universität Berlin wykorzystała m.in. na kwerendę przemówień parlamentarzystów w archiwum Bundestagu. Przedłożone trzy kolejne artykuły były swoistym przygotowaniem do podjęcia tego tematu w monografii habilitacyjnej. Teksty te ze względu na omawianą problematykę nie wymagają dokładniejszej oceny, skonstruowane są w części teoretycznej i analitycznej właściwie, charakteryzują się dobrym językiem naukowym (podobnie w innych artykułach).⁵ Oceniam je pozytywnie pod względem naukowym i wskażę jedynie na badawcze punkty ciężkości. Choć tytuły artykułów *Dyskredytowanie oponentów politycznych za pomocą benefaktywnych aktów mowy - na podstawie analizy wystąpień posła w polskim parlamencie* (2015 – p. 6) i *Wishes as Bene- and Malefactive Speech Acts. On the Basis of Discrediting Parliamentary Speeches in the Polish Lower House* (2018 – p. 4.2., s. 6) są podobne, w pierwszym z nich uwaga Autorki koncentruje się na sposobach wyrażania dyskredytacji w przemówieniach parlamentarnych w odniesieniu do aktu mowy *życzenie*. Wypowiedzi te zawierają w swojej propozycji ironię, która powoduje zmianę benefaktywnego charakteru aktu mowy i służy do ośmieszenia i wyszydzenia przeciwnika politycznego celem dyskredytacji. Tekst w swojej teoretycznej części zawiera wiele odniesień do prac polskich badaczy, co odnotowuję z satysfakcją. Drugi artykuł odnosi się do podziału bene- i malefaktywnych aktów mowy u Prokop (2010), dokładniejszego opisu wielopłaszczyznowego charakteru ironii oraz do rozważań nad sposobem opisu i wypracowania kryteriów analizy benefaktywnych aktów mowy. Z kolei w artykule *Benefaktivität und Malefaktivität eines Sprechaktes (am Beispiel der im polnischen und deutschen Parlament geäußerten Wünsche)* (2019 – p. 4.1., s. 6) zaprezentowane zostały wstępne wyniki analiz kategorii bene- i malefaktywności w ukierunkowanym akcie mowy *życzyć* ('życzyć komuś czegoś') / *wünschen* w polifunkcyjnych tekstach przemówień polskich i niemieckich parlamentarzystów. Habilitantka charakteryzuje ten gatunek tekstu wielopłaszczyznowo (konfrontując swój punkt widzenia ze stanowiskiem autorów przytaczanych prac: np. Barańczak 1975, Burkhardt 2003, Makowski 2013) wskazując na kulturowe uwarunkowanie zawartego w nich aktu illukucyjnego (w aspekcie kontrastywnym polsko-niemieckim). W części analitycznej tekstu przedstawiony został krótko korpus językowy, cele badawcze z kilkoma przykładami i różnice między niemieckim i polskimi przykładami przemówień. Podsumowanie oddaje zamierzony cel publikacji, tzn. krótkiego zorientowania czytelnika w aktualnej tematyce warsztatu badawczego Habilitantki.

Artykuł *Europakinder und ihre Muttersprache im Ausland – ein neues Tätigkeitsfeld für DaF-Lehrende. Ein Bericht* (2012 – p. 11 oraz inne artykuły w *Wykazie ...*) dokumentuje zainteresowania Habilitantki dydaktyką nauczania języka niemieckiego, a tu szczególnie odnoszące się do problemów związanych z nauczaniem dzieci języka niemieckiego jako języka ojczystego podczas pobytu za granicą (rodzice przebywają zawodowo w przypadku tego artykułu w Polsce). Dzieci uczęszczają w tym czasie do szkoły z językiem angielskim, a lekcje języka niemieckiego odbywają prywatnie z polskim germanistą. Habilitantka nakreśla m.in. problem deficytów u ucznia, np. w nauce czytania i pisania w języku niemieckim ze względu na brak właściwych podręczników (adekwatnych do curriculum niemieckich) oraz ze względu na brak wiedzy i umiejętności dydaktycznych ich nauczycieli, ponieważ polskie curricula w instytutach germanistycznych nie przewidują zapotrzebowania na nauczycieli tej dość ścisłej grupy uczniów. W artykule omawianych jest wiele innych, interesujących wątków naukowo-dydaktycznych związanych m.in. z powrotem dzieci do nauki języka niemieckiego w landach, z pojęciem *Europakinder*, z potrzebą nabywania przez nauczycieli ww. kompetencji dydaktycznych itp. Artykuł skłania do refleksji i jest cenny poznawczo, ale dla pełności konceptualnej w ewentualnym zarządzeniu temu problemowi należało by

⁵ Jedynie dla porządku zauważę, że niektóre przykłady i niewielkie fragmenty tekstów właściwych zostały przejęte w monografii habilitacyjnej.

przeprowadzić ankiety wśród rodziców tych dzieci jak i wśród nauczycieli, aby mieć pełniejszy obraz problemu. Może Habilitantka powróci ponownie do tematyki nauczania języka ojczystego za granicą zachęcona tym wskazaniem metodologicznym. Natomiast artykuł *Symbol in Translation* (2016) jest przykładem zainteresowań Habilitantki związanych z przekładem tekstów literackich i z dydaktyką tłumaczeń pisemnych. Tematyka artykułu dotyczy znaczenia symboli, tu leksemu *Edelweiß* i jego funkcji w perspektywie historycznej i kulturowej dla określonej społeczności jak i elementu językowego w relacjach intertekstowych – w tekście piosenki formacji wojskowej i w tekście musicalu. Znaczenie symbolu, wydobywanie jego głęboko ukrytego sensu (w skojarzeniach w języku A i B) jest dużym wyzwaniem dla tłumacza, uwarunkowanym nie tylko językowo, ale i zależnym od jego doświadczenia, wrażliwości kulturowej jak i świadomości funkcjonowania symbolu w czasie. Habilitantka przeprowadziła krótką ankietę wśród studentów z różnych krajów pochodzenia z zapytaniem o ich asocjacje odnośnie do słowa *Edelweiß*. Brak skojarzenia co do istoty *Edelweiß* - symbolu patriotyzmu, u wszystkich studentów, dowodzi tego, że symbol uwarunkowany jest również czasowo. Rozważania w artykule są bardzo ważne z punktu widzenia dydaktyka każdego rodzaju tłumaczenia, a szczególnie ustnego oraz dla dydaktyki tłumaczenia, np. w kontekście złożonych znaczeń kulturowych, z czym mamy tu do czynienia.

Reasumując należy stwierdzić różnorodność tematyczną publikacji, zlokalizowanych zasadniczo w trzech kręgach tematycznych zainteresowań badawczych. Artykuły napisane są w języku niemieckim, polskim oraz angielskim, z właściwymi podstawami teoretycznymi i praktycznymi analizami. Lektura publikacji daje również pogląd co do sprawności warsztatu naukowego Habilitantki, odczytania w literaturze przedmiotu (dotyczy to zarówno artykułów jak i monografii habilitacyjnej) i odpowiedniego włączania jej do metodologii własnych badań. Opublikowane artykuły są spójne treściowo i wartościowe poznawczo i naukowo.

2. Pozostała aktywność naukowa Habilitantki

a) Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych

Do różnorodnego dorobku naukowego dr M. Jurewicz w postaci artykułów naukowych należy również zaliczyć Jej aktywność konferencyjną, bowiem po uzyskaniu stopnia doktora wygłosiła referaty naukowe na trzydziestu sześciu konferencjach, w tym w większości międzynarodowych, krajowych oraz zagranicznych. Tematyka wystąpień, w których Habilitantka prezentowała swoje badania, oscylowała tematycznie, poza kilkoma wyjątkami, wokół głównych kręgów zainteresowań naukowo-badawczych. Wygłoszone referaty opublikowane zostały w recenzowanych czasopismach, monografiach zbiorowych i tomach pokonferencyjnych. Tak liczna reprezentacja Habilitantki na konferencjach z referatem może świadczyć o Jej rozpoznawalności naukowej w środowisku. Habilitantka współorganizowała dwie konferencje naukowe w macierzystym Instytucie (członkini komitetu organizacyjnego).

b) Recenzje naukowe

Do dorobku naukowego Habilitantki zaliczam również recenzję naukową do następującej pozycji wydawniczej: Ulrich Daum: *Deutsche Landeskunde für die Ausbildung und Prüfung von Dolmetschern und Übersetzern. Tätigkeit von Dolmetschern und Übersetzern, Vorbereitung auf die Tests für die Einbürgerungswilligen*. Verlegt vom Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer e.V. (BDÜ). Berlin 2009. W: *Glottodidactica*. Rocznik 36, nr 1. UAM Poznań 2010, 267-269.

c) Dane naukometyczne

(wg *Wykazu osiągnięć naukowych ...*): Indeks Hirscha: 1; liczba punktów MNiSW: 280.

 6

III. OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2018, poz. 1668).

„*Benefaktywność i malefaktywność aktu mowy w przemówieniach parlamentarnych (na przykładzie życzeń wygłaszanych przez posłów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu)*”. Monografia autorska. Seria: Język – Kultura - Komunikacja. Tom 24. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Poznań 2019, ss. 270, ISBN 978-83-232-3538-5. Recenzent wydawniczy: prof. dr hab. Barbara Kryk-Kastovsky.

Przedłożona monografia habilitacyjna składa się ze wstępu, który ma charakter szerszego wprowadzenia w zakres tematu monografii, pięciu rozdziałów zasadniczych, z czego rozdział piąty pełni rolę weryfikacji teoretycznych założeń pracy, podsumowania, załączników źródłowych materiału językowego oraz wykazu literatury przedmiotu.

W rozdziale wprowadzającym Habilitantka określa własną przestrzeń badawczą na tle problematyki związanej z aktami mowy oraz lingwistyką tekstu. Kategorię benefaktywności i malefaktywności odnośnego aktu mowy analizuje z perspektywy pragmalingwistycznej i fenomenologicznej. W podtytule monografii wskazuje również na szczególny gatunek tekstu, jakim jest przemówienie posła w parlamencie polskim i niemieckim, co stanie się jednym z celów badawczych monografii – wykazanie polifunkcyjności aktu mowy *zyczenie/wünscher* ww. tekstów przemówień. Kategoria benefaktywności, zawarta w propozycji życzenia jako aktu mowy, budująca pozytywne relacje między nadawcą i odbiorcą, a w przypadku kategorii malefaktywności relacji negatywnych, w części teoretycznej monografii została zaczerpnięta z pracy Prokop (2010) *Aspekty analizy pragmalingwistycznej*. Habilitantka proponuje w swojej monografii interesujące naukowo poszerzenie rozpatrywania benefaktywności wzgl. malefaktywności w analizie aktu mowy *zyczenie* o takie jego elementy jak „postawa nadawcy wobec odbiorcy, usytuowanie danego aktu mowy w kontinuum wypowiedzi czy wręcz składnia zdania zawierającego życzenie” (s. 12), co ma, moim zdaniem, szczególne znaczenie w interpretacji wypowiedzi parlamentarzystów w przypadkach odbioru aktów pozornie benefaktywnych jako malefaktywnych. Celem finalnym jest określenie cech dystynktywnych kategorii bene- i malefaktywności w wypowiedziach zawierających akt mowy *zyczenie* z wykładnikiem językowym w postaci czasowników *zyczyć* i *wünschen* w gatunku tekstu *przemówienie parlamentarne*, w aspekcie porównawczym polsko-niemieckim. Analiza tekstów wypowiedzi parlamentarzystów (w komunikacji ustnej) szczególnie w ostatnim aspekcie pozwoliła również na rozpoznanie kulturowych indyktorów illokucji w tej parze językowej.

W rozdziale pierwszym Habilitantka wprowadza czytelnika w problematykę badawczą komentując rozumienie leksemu *zyczyć sobie*, *zyczenie* interdyscyplinarnie: z perspektywy filozoficznej, psychologicznej, kulturoznawczej i językoznawczej. Wszystkie one dookreślają ich potencjał semantyczny, szczególnie kategorię grzeczności i jej rolę w relacjach międzyludzkich. Dokonuje się tu wstępne rozróżnienie między życzeniem jako aktem woli a życzeniem jako aktem ukierunkowanym. Szczególnie te dwie pierwsze refleksje przedstawione przez Habilitantkę pozwolą stopniowo m.in. sprecyzować zawartość propozycjonalną *zyczeń*, określić czym jest myślenie życzeniowe w perspektywie psychologicznej i in. Interesujące i różnorodne literaturowo jest prowadzenie tej interdyscyplinarnej dyskusji z przywoływaniem szeregu reprezentatywnych prac badaczy takich jak Hegel, Wittgenstein, Reid – *solitary acts*, - *social acts*, Reinach - rozróżnienie *obietnicy/przrzeczenia* a *zyczenia*; zagadnienie szczerości i pozorności jako ważnego aspektu aktów społecznych, i in. Niezbędnym uzupełnieniem pojęcia bene- i malefaktywnych aktów mowy jak i rozgraniczeniem przedmiotu *zyczeń* rozumianego jako wyraz pragnień nadawcy względem siebie oraz wobec odbiorcy jest podrozdział poświęcony perspektywie psychologicznej. Interesujące komentarze Habilitantki do istoty ludzkich pragnień oparte są na teorii Freuda (za artykułem P. Dybela

 7

2009 – *Okruchy psychoanalizy. ...*), w tym powiązanie życzeń jako głębokich stanów psychicznych z ich sposobem wyrażania (nie zawsze zgodnych z intencją nadawcy; dychotomia języka na język świadomości i język pragnienia). Omówione zostało w tym kontekście również zagadnienie ekspresji emocji, którą wyraża określona grupa ekspresywnych aktów mowy. Najkrócej ujęta została perspektywa kulturoznawcza badań nad znaczeniem życzeń, bowiem wskazuje się tu jedynie na pracę Kowalskiego (2010) *Gratulanci i winszownicy*, odnoszącej się głównie, jak pisze Habilitantka, do funkcji sprawczej, performatywnej i jej kulturowych wariantów (s. 43). Choć rozumiem uwagę Habilitantki na wstępie podrozdziału, że prace kulturoznawcze poświęcone życzeniom są przedstawiane jako zagadnienie dotyczące wielu dyscyplin naukowych, stąd wskazanie na funkcję sprawczą życzeń (w aspekcie komunikacyjnym) w komentowanej książce, to jednak jestem zdania, że poświęcenie większej uwagi aspektowi kulturowemu ma znaczenie dla części analitycznej pracy. Tę skrótowość rekompensuje czytelnikowi podrozdział 1.4. omawiający, z kolei szeroko, *życzenie* z perspektywy badań językoznawczych. Ujmuje on dla celów pracy szczegółowo tematykę aktów mowy i można go jednocześnie traktować jako przedstawienie aktualnego stanu badań nad aktami mowy w badanym aspekcie. Stąd też Habilitantka dokonuje najpierw przeglądu najistotniejszych prac, począwszy od Austina (1962, 1979), odnoszących się do klasyfikacji aktów mowy i umiejscowienia w nich ww. kategorii. Uzupełnia te kryteria o taksonomię Searle'a (1980), tzn. o cel illokucyjny, kierunek relacji / (dopasowania) pomiędzy słowami i światem oraz o psychiczną postawę mówcy. Klasyfikacja Wunderlicha (1978) poprzez określenie miejsca danego aktu mowy w sekwencji innych aktów (por. również Rosengren 1979) daje Autorce możliwość odniesienia analizowanego aktu do badanych tekstów przemówień parlamentarzystów. W tej części monografii Habilitantka wraca ponownie do pracy Prokop (2010) i zawartej w niej klasyfikacji aktów benefaktywnych (z grupy klasyfikacyjnej C2.1.), do której należą również wszelkiego rodzaju życzenia, gratulacje i pozdrowienia. Perlokucją tych aktów mownych jest, jak przytacza Habilitantka, „pozytywna zmiana lub utrzymanie pozytywnego nastawienia odbiorcy do nadawcy” (s. 50; w malefaktywnych odbiorca doświadcza zła) i w związku z tym postuluje wprowadzenie modyfikacji w kontekście semantyki czasownika *gratulować*, tzn. „składać wyrazy uznania z powodu czegoś, co się już wydarzyło” (s. 51), i choć oba akty mowy występują w podobnych sytuacjach komunikacyjnych, to „gratulacje są aktem mowy skierowanym ku przeszłości, a życzenia - ku przyszłości” (s. 51). Podobnie postuluje doprecyzowanie rozróżnienia aktów bene- i malefaktywnych wyłącznie na zasadzie zmiany treści propozycji, bowiem zdaniem Habilitantki należy uwzględnić również usytuowanie życzenia w konkretnych tekstach w określonej sytuacji komunikacyjnej. Dalsza część podrozdziału poświęcona jest dyskusji nad badaniami językoznawczymi w celu doprecyzowania pojęcia życzenia jako skonwencjonalizowanej formy wypowiedzi (Zgółka 2005), życzeń w kontekście błogosławieństwa (Zgółka 2005, Domagała 2012 – sprawcza, magiczna funkcja języka w kulturze ludowej, przekonanie o istnieniu nadprzyrodzonej siły), funkcji życzeń jako elementu językowej etykiety w dydaktycznej sytuacji komunikacyjnej (Przybyła 2002) i życzeń jako złożonych aktów mowy, zawierających ładunek emotywny w gramatyce interakcyjnej Awdiejewa (2004). Przedstawienie i skomentowanie wielu prac badawczych potwierdza fakt różnorodności stanowisk co do ustalenia kryteriów zaszeregowania życzenia jako ukierunkowanego na odbiorcę aktu mowy (co wiąże się, moim zdaniem, z niespójnością terminologiczną klasyfikacji aktów mowy). Wnioski płynące z tego dyskursu są dla Habilitantki jednocześnie wskazówką w dążeniu do doprecyzowania cech konstytutywnych życzeń w kontekście gramatyczno-leksykalnym, jak i usytuowaniu ich w specyficznych sytuacjach komunikacyjnych oraz określeniu typów życzenia w konkretnych tekstach wystąpień parlamentarnych.

Treścią drugiego rozdziału monografii są formy realizacji aktu mowy *życzenie* w języku polskim i *wünschen* w języku niemieckim. Habilitantka wiąże w nim modalność wypowiedzi z oznaczeniem trybów czasownika i omawia ich formy morfologiczne w obu językach, zaznaczając jednocześnie, że w przypadku zastosowania trybu rozkazującego istnieje możliwość dwojakiej interpretacji życzenia bez użycia czasownika *życzę/życzymy*. W dwóch podrozdziałach znajdujemy kontrastywne zestawienie czasowników *życzyć* i *wünschen* z leksykalno-słownikową charakterystyką. Dla języka polskiego podano również zwięzłe rozgraniczenie cech semantycznych czasowników *winszować* i *gratulować*, podobnie dla niemieckich czasowników *wünschen/beglückwünschen/gratulieren* i *wünschen/verwünschen*. Rozdział trzeci zawiera typologię zastosowania czasowników *życzyć/wünschen* do realizacji ukierunkowanego bene- i malefaktywnego aktu mowy. Habilitantka uwzględniła w dyskusji konkretne sytuacje użycia tych czasowników, nadawcę i odbiorcę, wykorzystując przykłady z poprzednich rozdziałów oraz teksty przemówień parlamentarnych. Przy określaniu bene-wzgl. malefaktywności Habilitantka rozpatrywała następujące kategorie związane z nadawcą i odbiorcą: 1. Postawę nadawcy wypowiedzi wobec odbiorcy; 2. Zawartość propozycjonalną wypowiedzi; oraz 3. Odbiorcę. Uzupełnieniem podrozdziału 3.1. o życzeniach w badaniach kulturoznawczych jest podrozdział 3.2. określający *Wartości uznawane w społeczeństwie polskim i niemieckim ostatnich dekad*, w którym Habilitantka dokonuje rozszerzenia pojęcia bene- i malefaktywności „o przesłanki dążenia do rzeczy pozytywnych” (s. 81), co wiąże się z „uwzględnieniem istnienia określonych kryteriów wartościowania i wartości w społeczeństwie” (s. 83), wartości, które Habilitantka rozumie „jako integralną część kultury”. Dla wyszczególnienia tych wartości przytacza i komentuje artykuł językoznawczyni J. Golonki (2003), poświęcony wartościom społecznym i ich językowym środkiem wyrazu w tekstach reklamowych (pol.-niem.). Uważam, że takie spojrzenie na wartości obu społeczeństw w kontekście całej monografii należałoby koniecznie uzupełnić o szerszą perspektywę oglądu socjologa czy kulturoznawcy tego zagadnienia, (o których zresztą Habilitantka wspomina w przypisie 66) z pierwszego źródła (możliwie najnowszych prac) tak, jak zrobiła to autorka cytowanej pozycji, przytaczając je za Jachnis, A./Terelak, J.F. *Psychologia konsumenta i reklamy* (Oficyna Wydawnicza Branta. Bydgoszcz 1998), w publikacji z 2003 roku. Ostatnim podrozdziałem tej części monografii jest podrozdział o używaniu ironii w sytuacjach oficjalnych, jakimi są wystąpienia parlamentarne. Przedyskutowanie wszystkich aspektów pragmatyngwistycznych zastosowania ironii w tego typu tekstach ma kluczowe znaczenie dla części empirycznej monografii, bowiem ironia widoczna jest w nich już na poziomie prozodii, poprzez modulację głosu celem wyartykułowania emocji i nadania specyficznego charakteru wypowiedzi jak i w warstwie werbalnej, w określonym kontekście i sytuacji komunikacyjnej. Wszystkie one służą odbiorcy do odkodowania znaczenia wypowiedzi ironicznej, szczególnie w sytuacji istnienia innego, niż bezpośredni adresat (debata parlamentarna w sali obrad), adresata w przekazie telewizyjnym. Ważne jest również zasygnalizowanie przez Habilitantkę problemu granic stosowania ironii w zależności od gatunku tekstu i przesłanek kulturowych (np. tematy tabu), i że kontekst oraz tło kulturowe wypowiedzi parlamentarnych z ironicznymi aktami mowy może być sporym wyzwaniem dla tłumaczy symultanicznych⁶. Podsumowując Habilitantka stwierdza, że w przypadku pozornie benefaktywnego aktu mowy życzenie w tekstach przemówień parlamentarnych występuje zwykle ironia jawna, w formie antyfrazy, a o jej wykryciu decyduje kontekst i zamieszczenie jej w określonym segmencie tekstu. Kolejny rozdział monografii, rozdział czwarty, odnosi się do funkcji przemówień parlamentarnych w dyskursie publicznym jak i w komunikacji politycznej. Habilitantka sygnalizuje na wstępie rozdziału, że „[k]omunikacja polityczna jest elementem komunikacji w systemie

⁶ Dotyczy to również innych przypadków, np. w komentarzu do 5.4.2.1.3.2. – opuszczenie zaimka zwrotnego przy czasowniku *wünschen*; komentarz w aspekcie leksykalnym do 5.4.2.2. (przykłady 2-3) i in.

demokratycznym” (str. 92), i uznając dyskurs polityczny jako element subsydiarny do tytułowego pojęcia dyskursu publicznego, szeroko komentuje przytaczane definicje dyskursu/dyskursu politycznego zarówno w pracach niemieckich jak i polskich badaczy (m.in. Strauss/Hass/Harras 1989, Adamzik 2001, Auer 1999, Foucault 2000, Laskowska 2004) i zmierza do wychwycenia cech charakterystycznych dla dyskursu parlamentarnego jako forum publicznego dla reprezentacji społecznej. Takie cechy jak podejmowanie tematów politycznych, pojawianie się w mediach (Laskowska 2020) poszerza o spostrzeżenia antropocentryczne (zgodnie z teorią F. Gruczy 2005, S. Gruczy 2010) odnośnie do języka debaty publicznej w parlamencie jako polilektu posłów/polilektu parlamentarnego, spostrzeżenia odnośnie do stylistyki wypowiedzi jako elementu współczesnej kultury danego narodu czy kreowania faktów medialnych. Uzupełnieniem tych rozważań są podrozdziały 4.1. i 4.2. ze zróżnicowaniem cech charakterystycznych dla niemieckiego i polskiego dyskursu politycznego. Zakończeniem tego dynamicznego rozdziału jest podrozdział 4.4. *Język w polityce – funkcje*. Habilitantka wskazuje na dwa nurty badawcze w niemieckich i polskich pracach: Pierwszy z nich to rozwinięta w Niemczech lingwistyka polityczna (np. Dieckmann, Burkhardt, Klein), drugi to badania w Polsce, traktujące język polityki jako część języka ogólnego. W Niemczech badania objęły wszystkie poziomy strukturalne języka, postuluje się analizę opartą na zestawieniu kilku poziomów strukturalnych co do leksykonu, struktury zdania, tekstu, aż do złożoności wielotekstowej. Badania polskie oscylują, zgodnie z komentarzami Habilitantki, wokół języka politycznego (Walczak 1994) i języka polityki (Bralczyk 2003, Baczyńska-Kosman 2007). Niejednorodność języka polityki pod względem semantycznym, stylu i sposobów mówienia polityków itp., implikuje różne sposoby podejścia do jego analizy z odmiennymi akcentami badawczymi, stąd Habilitantka przeprowadza charakterystykę tych koncepcji w oparciu o literaturę przedmiotu ujmując zagadnienie wielopłaszczyznowo, od koncepcji zakotwiczonych w kognitywnej teorii języka, poprzez zachowania językowe charakterystyczne dla politycznej retoryki i manipulacji, do środków językowych w funkcji perswazyjnej, kreowania wizerunku itp. Należy zgodzić się z Habilitantką (na przykładzie cytatu z Gołębiowskiego 2001), że język polityki staje się „bardziej zagmatwany w miarę wzrostu znaczenia mediów” (s. 114 monografii), co utrudnia jego klasyfikację. Habilitantka zwraca również uwagę na trudności w nadaniu tekstom politycznym szczególnego statusu pod względem klasyfikacji do stylów funkcjonalnych. Nie brak tu również odniesień do funkcji perswazyjnej i ważnej dla gatunku tekstu *przemówienie parlamentarne* funkcji dyskredytowania przeciwnika politycznego z komentarzami do pracy B. Walerian (2008), oraz przedstawienia zabiegów językowych przez polityków (za tekstem Siewierskiej 2014 *O języku polityki*) i struktury odbiorców tekstów politycznych. Z różnorodności przedstawionych stanowisk co do charakterystyki języka polityki i tekstów politycznych, Habilitantkę interesują te elementy składniowe, które zawiera konkretny gatunek tekstu – przemówienia parlamentarnego i formułowania w nich aktu mowy *życzenie*. Wykładnikami dla charakterystyki tych tekstów są według Habilitantki: Określona sytuacja wygłaszania tekstu wraz ze schematem komunikacji w przypadku przemówienia parlamentarnego; nadawca; przekaz; kod językowy i kulturowy; odbiorca tekstu i jego potencjalna reakcja (wskazanie na bene- wzgl. malefaktywność). Należy stwierdzić, że tak skonstruowane rozdziały teoretyczne monografii są dobrym substratem do analizy aktu mowy *życzenie* w przemówieniach polskich i niemieckich parlamentarzystów w rozdziale piątym *Życzenie w przemówieniach polskich i niemieckich parlamentarzystów*, w którym Habilitantka opisuje korpus językowy, a następnie egzemplifikuje akt mowy *życzenie* jako bene- lub malefaktywny akt w przemówieniach parlamentarzystów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu. Materiał badawczy tworzy zbiór tekstów przemówień parlamentarzystów polskich i niemiecki z dwu kadencji (V i VI kadencja Sejmu RP w latach 2005-2007 i 2007-2011 oraz XVII i XVIII kadencja Bundestagu w latach 2009-2013 i 2013 –

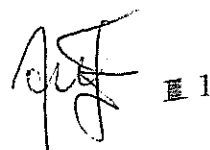
do ukończenia gromadzenia materiału w lipcu 2016 – pod rządami różnych ugrupowań politycznych) w formie pisemnej, zamieszczonych na stronach internetowych obu parlamentów. Do wyszukiwania wypowiedzi zawierających formy *zyczenia* i *wünschen* posłużyły wyszukiwarki internetowe obu parlamentów, a w następnym etapie zastosowano program komputerowy TextSTAT2 do analizy tekstów z protokołów przemówień. Habilitantka przedstawiła w podrozdziale 5.2.3. szczegółowe założenia metody analizy wraz z niezbędnymi komentarzami do przywołanej literatury przedmiotu, które obejmowały m.in. dyskusje odnośnie do semantycznych i pragmatycznych aspektów analizy, zasady kooperacji Grice'a (1989) oraz maksym Leech'a (1983) i in. Posłużyło to Habilitantce do stworzenia matrycy z sześcioma kategoriami: nadawca wypowiedzi, kontekst wypowiedzi, zawartość propozycjonalna, adresaci wypowiedzi, indyktor illokucji/illokucja, indyktor bene- lub malefaktywności, niezbędnymi do przeprowadzenia analizy zebranego materiału badawczego. Należy również dodać, że analiza zawiera liczne komentarze wyjaśniające odnoszące się do wszystkich istotnych aspektów dla odróżnienia funkcji benefaktywnej i malefaktywnej wypowiedzi życzeń, szczególnie przydatnych w przypadkach pozornej/niejednoznacznej benefaktywności czy możliwości innej interpretacji (przykład 5.3.6.1.⁷ *Maliniaków w maliny*; 5.4.2.1.6.2. i inne). Ważne dla nich jest również skomentowanie użytych przez nadawcę środków językowych w treści propozycjonalnej życzenia (szczególnie w ironicznej/szyderczej/ złośliwej wypowiedzi – przykład 5.3.6.2. *Ach lotry, szelmy, ach łajdaki, żeby was piorun trzasł*.⁸), wskazanie na współwystępowanie innych aktów mowy, sposobu doprecyzowania życzenia, roli presupozycji w kontekście wypowiedzi (np. 5.4.2.1.1.7.) itp.; w tym miejscu istotne by było jednak podanie w analizie przykładów niemieckich tematyki danego posiedzenia.⁹ W podsumowaniu monografii przedstawione zostały wnioski z analizy tekstów przemówień parlamentarnych, potwierdzające tezy badawcze postawione we wstępie monografii oraz dalsze perspektywy badawcze w zakresie omawianej tematyki.

Należy stwierdzić, że analiza ekscerptów przeprowadzona została konsekwentnie zgodnie z założeniami teoretycznymi i właściwie obraną metodologią z zastosowaniem matrycy kryteriów weryfikacyjnych dla ukierunkowanego aktu mowy *zyczenie*; założone cele badawcze w monografii zostały osiągnięte. Habilitantka skoncentrowała swoje badania na ustaleniu cech dystynktywnych kategorii bene- wzgl. malefaktywności w wybranym typie ukierunkowanego aktu mowy *zyczenie* w analizie tekstów przemówień parlamentarnych posłów w polskim Sejmie i niemieckim Bundestagu w ujęciu konfrontatywnym, co stanowi o wartości naukowej przedłożonej do oceny monografii, i jest wkładem Habilitantki w ogólne osiągnięcia naukowe dyscypliny językoznawstwo. Poza tym praca wnosi interesujące aspekty poznawcze do badań nad dyskursem parlamentarnym. Uzyskane wyniki przeprowadzonej analizy posłużą dalszym badaniom naukowym oraz dydaktyce uniwersyteckiej, w tym dydaktyce translatorycznej.

⁷ Mylnie podany w komentarzu jako 5.3.6.2.

⁸ Nie zgadzam się z opinią Habilitantki, że „Przykład 5.3.6.2. nie może być jednak traktowany jako akt wyraźne malefaktywny, ponieważ został użyty jako cytat literacki, w dodatku jednego z najbardziej cenionych polskich poetów”, ponieważ, moim zdaniem, nie decyduje o tym źródło cytatu, a raczej jego zastosowanie w kontekście kryterium: zawartości propozycjonalnej, indykatorka illokucji czy indykatorka bene- lub malefaktywności (s. 133. Tabela 1). Sądzę, że zarówno w tym jak i w podobnych przypadkach z cytatami, znaczna część adresatów – np. transmisji telewizyjnej - nie będzie w stanie zidentyfikować ad hoc ich źródła.

⁹ Brak mi również lokalizacji w analizowanym w monografii materiale językowym dla przykładu *zyczenia* *Życzę, by poseł nie musiał milczeć w czasie uchwalenia ustawy*, składanym z okazji urodzin, o który Habilitantka pisze w ostatnim zdaniu na stronie 217.

IV. OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO I POPULARYZATORSKIEGO ORAZ WSPÓLPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

1. Ocena dorobku dydaktycznego; nagrody:

Habilitantka, biorąc pod uwagę pracę jako lektorki jęz. niemieckiego (autoreferat punkt 7, str. 16) oraz aktualnie zatrudnienie na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu, posiada duże doświadczenie dydaktyczne; prowadzi zajęcia specjalistyczne na kierunku lingwistyka stosowana dla specjalności translatoryka, w tym seminaria licencjackie zarówno w trybie stacjonarnym jak i niestacjonarnym. Jest również asystentem językowym w tłumaczeniu tekstów pisemnych i ustnych polsko-niemieckich. Wypromowała 61 prac licencjackich i 31 prac magisterskich, pełniła również funkcję recenzenta prac licencjackich i magisterskich. Brała wielokrotnie udział w pracach komisji rekrutacyjnych i egzaminacyjnych w macierzystym Instytucie.

Za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne w pracy zawodowej została uhonorowana w 2018 roku nagrodą Rektora UAM.

2. Współpraca

a) z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi krajowymi i zagranicznymi:

Habilitantka wzięła udział w czterech kilkudniowych wyjazdach dydaktycznych w ramach europejskiego programu Socrates wzgl. Erasmus do zagranicznych ośrodków naukowych, prowadząc głównie zajęcia z tłumaczeń pisemnych i ustnych: 2006 – Uniwersytet w Moguncji-Germersheim/Niemcy, 2007 – Instytut Kształcenia Tłumaczy w Wiedniu, 2009 - Uniwersytet w Salerno/Włochy oraz 2011 – Uniwersytet w Maladze/Hiszpania) jak i w ramach innych programów: CEEPUS – 2015 Uniwersytet w Timisoarze/Rumunia (Mobility CIII-SI-0711-03-1415-M-80281) i 2017 – Uniwersytet w Zadarze/Chorwacja (Mobility CIII-SI-0711-05-1617-M-101690).

Mając na uwadze działalność naukowo-badawczą Habilitantki należy wskazać na Jej udział w projektach realizowanych w zagranicznych jednostkach badawczych, i tak: jako stypendystka grupy Santander w Uniwersytecie w Bayreuth/Niemcy (2006), gdzie doskonalila swoją wiedzę w zakresie komunikacji interkulturowej; jako stypendystka Uniwersytetu Chrystiana-Albrechta w Kilonii/Niemcy podczas pięciomiesięcznego pobytu naukowo-badawczego; jako stypendystka krótkiego pobytu naukowego na Uniwersytecie w Greifswaldzie/Niemcy.

Habilitantka współpracowała również w roku 2011 z redakcją Czasopisma Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich w opracowaniu niemieckiej wersji językowej artykułów naukowych.

b) uczestnictwo w pracach zespołów projektowych:

W autoreferacie Habilitantka informuje o udziale w trzech zespołach badawczych następujących projektów: 1. Opracowanie III cz. Wyników eksperymentu w projekcie NCN nr 2012/07/B/HS6/00487 nt. *Facylitacja przetwarzania kognatów a struktura słownika umysłowego u osób wielojęzycznych – badanie czasów reakcji na bodźce wzrokowe oraz analiza ruchu gałek ocznych w czytaniu*, na Wydziale Anglistyki UAM; 2. Sporządzanie sylabusów zajęć i szkoleń z obsługi programu komputerowego Trados w projekcie NCBR (podniesienie jakości kształcenia na studiach magisterskich) w UAM; 3. Przygotowanie

sylabusów przedmiotowych dla kierunku lingwistyka stosowana w projekcie „UNIwersytet Jutra II” nr POWR.03.05.00-00-Z303/18 w UAM.

c) członkostwo w międzynarodowych i krajowych stowarzyszeniach

Dr M. Jurewicz jest członkinią Stowarzyszenia Germanistów Polskich (od 2007, w tym od roku 2018 pełni funkcję zastępcy członka Komisji Rewizyjnej); była w latach 1999-2002 członkinią stowarzyszenia *Societas Linguistica Europaea*.

3. Działalność w zakresie popularyzacji nauki, współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym oraz działalność organizatorska

Dr Magdalena Jurewicz prowadziła aktywnie działalność związaną z popularyzacją nauki oraz działalność organizacyjną. W latach 2003-2005 pełniła funkcję zastępcy kierownika ds. dydaktycznych w Katedrze Glottodydaktyki i Translatoryki UAM; od 2012 – do chwili obecnej jest członkinią Wydziałowego Zespołu Oceny Jakości Kształcenia na Wydziale Neofilologii UAM. Należy również dodać, że w latach 2013-2016 na podstawie delegowania z ILS pełniła funkcję obserwatora zewnętrznego egzaminów w szkołach podstawowych, egzaminów gimnazjalnych i maturalnych z ramienia Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Aktywnie uczestniczyła w pracach gremiów akademickich, tzn. zespołu przygotowującego strategię rozwoju UAM oraz była członkinią Rady Programowej przy Instytucie Lingwistyki Stosowanej UAM.

Habilitantka wykazuje się działalnością popularyzującą naukę i własną uczelnię, np. poprzez wizyty w szkołach różnego stopnia w Wielkopolsce jak i w działaniach promocyjnych w 2013 roku podczas akcji promocyjnej UAM „Noc Naukowców”.

Habilitantka promowała swoje osiągnięcia naukowe jak i naukę polską wygłaszając referaty w języku niemieckim i angielskim na konferencjach międzynarodowych i zagranicznych oraz uczestnicząc w pobytach naukowych w zagranicznych uczelniach.

Konkluzja:

Uwzględniając całościowy dorobek naukowy, wartość przedstawionego osiągnięcia naukowego, wkład dr Magdaleny Jurewicz w rozwój reprezentowanej dyscypliny naukowej jak i zaangażowanie w działania dydaktyczno-organizacyjne oraz promowanie nauki, uważam, że zostały spełnione wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. 2018, poz. 1668), stanowiące podstawę do nadania Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo.

Łódź, 27.10.2020

